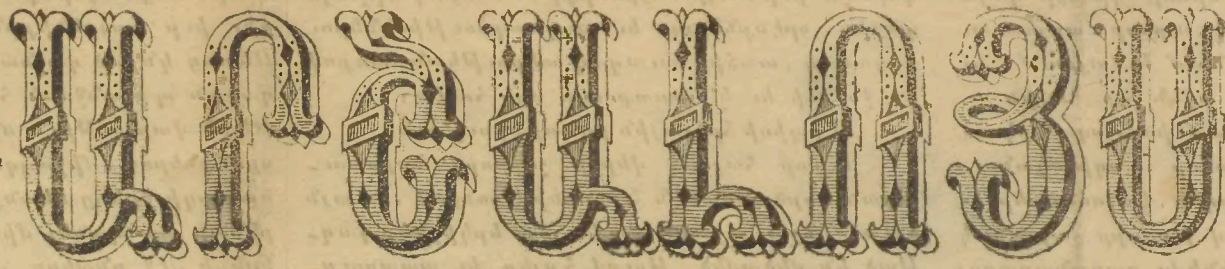

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Ն.ՊՈՐՈՍԵԱՆ

Նամակ կամ որևէ
գրութիւն պէտք է ուղղել առ
Տնօրին ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԳՐԱԳՐԻ
ԳԱԶԻՆԷ (Եգիպտոս)

ՔԱՆԱՑՈՒՄ ԵՒ ԳՐԱԳՐՈՒՄ

Երկրորդ շաբաթ	60
Տարեկան	35
ՕՏԱՐ ԵՐԿՐՈՐԴ	
Տարեկան	20
Վեցամսեայ	12

ԲԱՃԱՆՈՐԴԱԳԻՆԷՐ ԿԱՆՈՒԿ
Եւ թղթատարի ծախքը
հոնքագրութեան վրայ է :

հոնքագրութեան ուղղուած
գրութիւնք էս չ'են տրուիր

ԱՂԳԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԻՔ
Կանխիկ վճարելի են

E. TOROSSIAN
Direc.-propr. du journal arménien
ARCHALOUYCE
LE CAIRE (EGYPTE)

Լ Ր Ա Փ Ի Ր

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

ԼՍԱՐԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՏԱՆ
ԲԱՑՈՒՍԸ

—*—
Բ .

Եզրագրութեան վրայ թերեւ մեր հեռակայ եղբայրները ունենան շատ փայլուն դաշտաբար, որուն համապատասխանող իրական վարկի մը մէջ չենք գտնուիր դժբաղդաբար : Տարիներէ ի վեր մեր հանած ազմուկը ծակուած թմբուկի աղմուկէն բընաւ : տարբերութիւն չունի : Տեղային լրագրութեան և յաճախ ալ արտասահմանի թերթերուն եղած թղթակցութեանց մէջ, միշտ խեղճութեամբ, ջանք մը ցոյց կուտանք, մեր ամեն մի ձեռնարկին փայլուն տեղ տալու : ասով մենք մեզ կը խաբենք, մեր թերութիւնները կը շոյենք և տէր կուգինք ըլլալ մեր չունեցած, բայց ունենալու փափաքած բաներուն : սոսկ փափաքելը երազել է, պէտք է գեղեցիկ փափաքները իրագործել ալ :

Մեր արմատական թերութիւններուն գլխաւորն է մեր պակասները դիտել և ձեռքերը կապած լոկ հանդիսատես մնալու մասի ծայրով անգամ չենք ուղեր գալիլ մեր այն վէրքերուն, որոնք ուղղակի մեր գոյութեան հիմքերը աւերակ կընեն : վէրք ունենալ և անպարբեր, անզգայ մնալ, արժանիք ունեցող ցեղի մը տգեղ յատկութիւնն է :

Տարիներէ ի վեր եզրագրացող ընկերութիւններ կազմելէ և քակելէ զատ ուրիշ բան բրած չէ : Մանր ու մեծ ընկերութիւններ, հին ընկերութեանց մնացորդ բեկորներ գեռ այսօր ալ ամենայն առատութեամբ կարելի է հաշուել ալ ու ձախ, որոնք իրական օգուտներ մատակարարելէ շատ հեռի կը գտնուին : Ընկերութիւններու տեսականութեան վրայ երբ այսօր կասկածանքով վերաբերութիւն ցոյց կուտան շատեր, գուցէ արգարացի հիմքեր ալ ունին : Բուսական չէ լոկ կազմակերպելը, անոր օգուտը տեսականութեան մէջ որոնենք : քանակաբան զատ ուրիշ ի՞նչ օգուտ կուենանք, երբ գրամ տալէ վերջ մէկ կամ առ առաւելն երկու տարի մեր կազմած ընկերութեան ողորմելի գոյութիւնը կը քաշկուտենք և վերջը մեր գրամով մեզի այնչափ սուղի նստած մէկ հիմնարկութեան գոյքերը կը տանինք, օրինակի համար, կը գնենք առաջնորդարանական պատերուն ետե իբր մեռածի մը թիւիցէն, ուր կամ բոլորովին կը մեռնին

ցեցակեր, կամ յարուրիւն կառնեն . . . , և կամ անհատի մը՝ ընկերութեան Ատեհնապետին կամ Գանձապետին մօտ աւանդ կը ձգենք : Գոնէ մեռածի տեղ ինչո՞ւ չնըշանակենք յաջորդ, ժառանգորդ և անոր տրամադրելի չընենք :

Անցեալ կիրակի Լսարան-Ընթերցատան բացումը ըրինք գուցէ արտասովոր խանդով : Սահմանադրութեան տօնի և Լսարանի բացման զուգարկութիւնները միասին եկած, այդ հանգէտին քիչ մը աւելի փայլ տուին : օրուան սգեւորութիւնը մեծ էր, որովհետեւ օրուայ նորութիւնն ալ մեծ էր : Կը բացուէր Լսարան-Ընթերցատան Ընկերութեան գոնէրը ժողովրդի զաւակներուն առաջ, զուտ ժողովրդական ըլլալու երեւոյթներով :

Լսարանի գաղափարը գուցէ նոր չլինի եզրագրացողին համար : գուցէ այդ բառի նախ քան հայութեան մէջ մուտք գտնելը առաջին անգամը լինելով 1880 թ մօտերը եզրագրացողին են եղած անոր ձեռնարկողը : Դեռ այսօր ալ կը յիշատակուի « Աստուծափրաց ընկերութիւն » անունով եղած հին կազմակերպութիւն մը, որու նպատակն է եղած բանալ ուսումնասիրահ մը ժամանակակից երիտասարդութեան համար, նիւթակառուով բաւական զօրեղացած այդ ընկերութեան կեանքը շատ կարճ եղած է և գրամակուլ սրկորներ միայն կարողացած են անկէ ճաշակել :

Անոր մահուանէն ճիշտ տասը տարիներ վերջը յաջորդած է Հայոց Քլիւպը, Էօզպէի պարտէզին վրայ հպարտ նայող այդ չէնքին բացումը ամենուս յայտնի է արդէն փրփրակից շարժաններով սաւնորակ գարեջրով և քօնեակի բերեղ զաւթներու բախմամբ, անոր մէջ տիրող աղայակա՛նութեան շնորհիւ փակուած ալ ամենուս յայտնի է : որմէ մնացած հարիւրաւոր դրքերու և գոյքերու այս առուր անօգուտ վիճակը միայն արգահատանքի կը շարժէ մարդ :

Եւ երբ այսօր ժողովուրդի զաւակներուն հիմնադրամովը կը բացուի նորակազմ Հայ Լսարան-Ընթերցատունը, պէտք չէ՞ որ օրինաւորապէս ճանչնանք զայն իբր յաջորդ Հայկական Քլիւպին : միթէ օրինաւոր չլինիր եթէ արդար բողոքով մը պահանջող լինինք մեր առաջնորդարանէն, որ Լսարան-Ընթերցատան տրամադրութեան տակ գրուին Քլիւպի գրքերն ու գոյքերը, քանի գեռ բոլորովին փութեան ենթարկուած չեն անոնք :

Լսարան-Ընթերցատան գոյութիւնը ըստ

երեւոյթին սպահով ըլլալ կը թուի, քանի որ ժողովուրդին կը պատկանի այն, և ժողովուրդը պարտաւոր է անոր գոյութեան համար ամեն ինչ ընել : Այդ համեստ ու գեռ ևս աղքատիկ յարկը կրնայ մեծ և իրական ծառայութիւններ մատուցանել տեղւոյս մէջ ցան ու ցիր և ուղեկիրոյս երիտասարդութեան համար : հոն կարելի է ժամագրավայր մ' ընել երիտասարդութեան համար և յաճախ ստեղծել հաւաքումներու առիթներ, որոնք ի պահանջել հարկին հաւաքական ոյժերու միահամուռ գործակցութիւն կը պահանջեն, վերջապէս հոն կարելի է դարձնել սիրտ ու զգացում ունեցող երիտասարդներու հաւաքավայր մը : Եզրագրացող պէտքը ունի այդ տեսակ տեղի մը, ուր յաճախող երիտասարդները իրենց ընկած միջավայրին ու աղջակցութեան համար վերին ու հսկող աչք մը դառնան և բուժեն այն վէրքերը, որոնք յարդ առաջնորդարանականներէ և աղայական դասակարգէն միայն սպասուած են և այդ սպասումը ապարդիւն եղած է :

Լսարան-Ընթերցատան Գործադիր Ժողովոյ երիտասարդ ու եռանդուն վարիչները ամեն կերպ վստահութիւն և իրենց սկզբած գործը շարունակելի ընելու յոյսը կը ներշնչեն մեզ : Խմբագրութիւնս անոնց ձեռքերը կը սեղմէ և կը ցանկայ տօկունութիւն, ոյժ, ու կարողութիւն :

Անցելոյն մէջ ազգային գործիչ մը, որ ներկայի մէջ համեստ ու մէկուսացած կապրի, « Փրօ Արմէնիա » ի վերջին թուոյն խմբագրական յօդուածէն ներշնչուած հետեւեալ բաց նամակը զրկած է մեզ ի հըրատարակութիւն, հայասէր Պ . Անաթօլ Փրանսի հասցէին ուղղեալ :

Բ Ա Ց Ն Ա Մ Ա Կ
Ա Ռ Ա Ն Ա Ք Օ Լ Յ Ր Ա Ն Ս

Ազնիւ հմբագիր « ԲՐՕ ԱՐՄԷՆԻԱ » ի Բարիկ
Ձեր նոր հրատարակած « Բրօ Արմէնիա » ի շահեկան յօդուածները քանիցս պատիւ ունեցայ կարգալու, այս առթիւ կը շնորհակարար զձեզ այդ մարդասէր ձեռնարկութեան համար : որ մեր սուրբ Հայաստանի մէջ գոհուող հրոյ և սրոյ մատուցած, մեր անպաշտպան նստատակ եղբայրներուն և քոյրերուն արդար դատարար կերպով յանձն տուիք պաշտպանելու : Կեցցէ՛ զյաւելեանս :

Աւա՛ղ, այսօր մայրն Հայաստանի ողջոյն հայութիւնը հետգհեալ ջնջուելու վրայ է, կոտո-

բաժնի, բունի մէջ հարգարարներ չզիջան զար-
նուած սանձանքներու տակ, աքսոր, արհեստա-
կան սով, զիւղերու թալանում ևւ սրբում, ևւ
այդ ստիպող տեսարանէն ամեն սր հոգին ա-
զատելու համար, լիզապատաւ փախչող մերկ ու-
բոկոտն տաննակ հազարաւոր գողթիտանու-
թիւն : Հայոց սեփական հողեր, կալուածներ ևւ
զիւղեր, բունի յափշտակելով թուրքը շարունակ
բնակեցնելու վրայ է վայրենի ևւ գողանարարոյ
Չէրքէղ, Քուրդ ևւ թուրքեր : Չորս հազար չորս
հարիւր տարուան մարդկութեան օրօրանը եղող
Մայրն Հայաստանը, հայուն սիրելի գրախտանը-
ման հայրենիքը, բունի կը գտարկացնեն ը-
նակեալ Հայոցմէ, ինչոր երբէք չ'կրցին ընել
մարդկային սզդի պատուհասները : Յազկերդ,
Շապուհ, Ճէնկիզխան, Լէնկիթիմուր, ևւ Շահար-
բաս այն արիւնարբու ճիւղերնրը : Բայց այսօր
անոնց չի կրցածը ի գործ կը դնէ ամենայն լը-
բութեամբ, նոյնպէս նոյն ջեղէն Մոսկով թաթա-
բաց տաճիկ թագաւոր մը (ախտս չէ՞ թագա-
ւոր կոչելը), իւր պիտութեան քայրայման նա-
խընթաց օրերուն իսկ կարող կ'ըլլայ քրիստո-
նէից անհաշտ առելութեամբ, 19 դարերու քը-
րիստոնեայ հայուն կրօնքը ծաղկել, պարոջ-
ները որը քանդել որը փակել, ևւ անդին սուրբ
առճարները, վանքերը, մենաստանները պղծել,
յետոյ հարիւր հազարաւորներ արք ևւ կանայք
ձերք ևւ սղայք անխնայ շարդել ևւ նութով
վառել, ևւ անոնց հազարաւոր կոյսերը ևւ զե-
ռատի կիները բունի քշել տանիլ իրենց մասնե-
տականոց պիղծ կանանոցները, ևւ ստիպել որ
միանամուռ մանկեակներու ընդունին ար-
չի կոտորուին : Աստուած իմ եթէ այս ընթաց-
քը շարունակուի վա՛յ մեզ, հող մեր գլխուն,
Մայր Հայաստանի անունը միայն պիտի մնայ
պատմութեան մէջ, ևւ իւր արիւնակ մոզոյւր-
զը ջնջուած (ինչոս այդ ցոթոք երկիրն էի ամ-
բողջ 30 տարիներ, արդէն իմ անձիս վրայ փոր-
ձած եմ ամբողջ չորս տարիներ, Սուրբոյ Աքիա
բերդաքաղաքին մէջ բանտարկուած, ևւ վայրե-
նի տաճիկը աչօքս առած ու սերտած եմ ինչ
զազան ըլլալը) այս ընանջումը ևւ կրճատու-
մը 20րդ դարու մէջ սեղի կ'ունենայ, անդ ևւ
զօրաւոր Քրիստոսի ևւ Յիւրոպոյ ու Ամերիկա-
յի քրիստոնեայ մեծ պիտութեանց միայն ան-
տարբերութեան պատճառաւ, որ լոկ հանդիսա-
տես եղած են գերազդարար :

Հայ ցեղը հազարաւոր տարւոյ ընթացքին
մէջ իրեն տաննակ միլիոնաւոր զաւակները զո-
հած ևւ անոնց թափած արիւնոջն է նուիրա-

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ANCH' IO SON UOMO
(ԵՍ ԱՆ ՄԱՐԿ ԵՄ) (3)

Արգար աղան եղած ակնարկութիւնը հա-
կնալով համետօրէն շտապուհեցաւ, մինչդեռ
Ղուկաս էֆէնտին շութերը կը խածնէր, ևւ Մար-
կոս աղան քահանային երեսն ի վեր կը նայէր
սքանչացած :

— Իրաւունք ունիք, պատասխանեց Ղուկաս
էֆէնտին, անձնացը բերանը տանելով :

— Իրաւունք ունիք, արձագանդեց Ղուկաս
աղան, որուն հետեւեցան մնացած հրաւիրու-
նները, առանց բան մը հասկցած ըլլալու :
Ուրեմն, գոչեց Տէր Յովնաննէս, բաժակ պար-
պենք վասն կենաց իշխանին Հայոց Արգարի
առաջնոյ :

Վայրկեան մը գաւաթներու բազմութեամբ
լցաւ օդը :

— Եւ ի՛նչ նախասանձանեալ անուն, շա-
րայարեց տէրտէրը, որ ինքզինքը խանդավառ
կ'զգար : Արգար մը՝ դարեր առաջ՝ մարդկութեան
Փրկիչը կ'ուզէր պաշտպանել Հրէից դէմ, ուրիշ
Արգար մը՝ այսօր ազատագրեալ հայութեան
պաշտպան կը կանգնի : Կեցցէ՛ հայութիւն, կեց-
ցէ՛ ազատութիւն, կեցցէ՛ քաջարիներու քաջ-
ելխանը, կեցցէ՛, կեցցէ՛, կեցցէ՛ . . .

գործած իւր մայր հայրենիքը, ևւ այսօր միջազ-
գային օրէնքներու ևւ դաշնագրու թիւններու
հակառակ, տաճիկ աւազակ տէրութեան ձեռքով
կը ջնջուի ևւ կ'արտաքրտի այդ հողէն :

Ո՛րպիտի հրէչային բնաւորութիւնն :

Այսօր հայուն վերջի շարքը հարստե-
թեան կործանմանն է դարեր է անցած, ևւ այն
օրէն մինչև ևւ այլ ևւ այլ երկիրներ գաղ-
թած են մեծամեծ թուով հայեր, ևւ ապացուց-
ուած է որ անցեալի մէջ արդի գաղթական հայե-
րը, իրենց բնակած երկրի պետութեանց բար-
գութամանը ևւ զօրութեանը համար ամեն զո-
հողութիւն յանձն առին, ևւ մինչև անգամ ի-
րենց անձերը զոնցին, իրենց հաւատարմու-
թեամբ ևւ ամենայն գործունէութեամբ, աչ-
րութեանց ծառայութեան մէջ առաջնակարգ
պաշտօններու արեւոյն ըստ զգալի գործարհե-
տուն հայաստանի հայոց վիճակը օր քան զօր
վատթարացած, ու զիտ սզդին մեծամասնութիւ-
նը կը բնակի, անոր արդար բողոքոց ձայնը, ևւ
աւազակաց դէմ ինքնապաշտպանութեան փոք-
րիկ շարժումը, արեան մէջ խեղդեց թուրք բը-
նակալութիւնը, ևւ այդ արեան ծովերուն մէջ
լուացուեցաւ ու գնացաւ, ևւ զիտ չէ յապեցած :

Յիրաւի ևւ որպիսի մէջ ևւ այն մեծ Քրիստոսն
էր որ լուսաւորութեան ևւ յաւաքիմութեան
ամենամեծ զարկը տուաւ մոզոյւրոյ, ևւ եթէ
այսօր կը պարծի այդ մոզոյւրոյ, այն ալ ող-
ջօյն Քրիստոսի շնորհիւ եղած ըլլալը չ'ուրա-
նոր : Չեմ սխալիւր ըսել թէ՛ այն մեծ Քրիստոսն
էր որ 19րդ դարու մէջ ողի ի բուն աշխատած
պահուն, անդին արեւելքի մէջ ալ պաշտպան
կանդնած էր թուրքիոյ քրիստոնէից, հարստա-
հարեալ վատթար վիճակին վերջ մը տայու հա-
մար, արդարեւ քանի՛ քանի՛ սզդեր ազատուե-
ցան այդ միջամտութեանց ևւ պաշտպանու-
թեանց շնորհիւ, թուրք կառավարութեան ան-
ասնելի լուծէն, ևւ այսօր ազատ կենաց մէջ
կը բալ գաւառին :

Այն աւանդական պաշտպանութիւնը, որ
Քրիստոսական պետութիւնը ի գործ կը դնէր թուր-
քիոյ քրիստոնէից վրայ, ցաւ ի սիրտ դադրած
կը անտուէր անցեալ 19րդ գարու վերջի քա-
ւորդին մէջ գերազդարար ևւ այդ պաշտպանու-
թեանց զրկուեցան մասնաւորապէս հայաստանի
մեր եղբայրները ևւ արիւնարբու թուրքը ա-
զատ ստպարէց դատ, ինչ որ վաղուց մտազ-
րած էր ի գործ դնելու թշուառ հայոց վրայ :

Մեր ազգին պահանջած արդէն յայտնի էր
25 տարիէ ի վեր բովանդակ եւրոպական պե-

տութեանց, այսինքն կարենալ ազատ մարդ ապ-
րիլ իւր հայրենիքին մէջ, վեց մեծ պետու-
թեանց կնքած գաշնագրերու համաձայն, ևւ սե-
զական պահանջման համեմատ նոր կառավարու-
թեան վարչութիւն մը հաստատուել եւրոպական
օրէնքներով, միջազգային հովողութեան տակ,
որպէսզի իրենց կեանքը, ինչքը ևւ պտուիք կա-
րենան պահպանել միանգամ ընդ միշտ, ևւ նոյն
երկրի մէջ բնակող մանկեակներու սց նման (որ
բոլորը զինուած են) նոյնը ևւ հայոց արտո-
նութիւն արուի միայն ինքնապաշտպանութեան
համար, անա այս էր հայոց համետ պահանջքը,
ևւ է ներկայ ժամուս :

Սակայն այն պահանջներուն գործադրու-
թեան յետաձգուելէն չի յուսահատուով հանգրեց
միւս կողմէ ալ հայերը չի մոռցան նաեւ իրենց
անցեալ ևւ ներկայ ազատալից օրերուն՝ եւրոպի-
ոյ հանրային օգնութիւնները ևւ բարեկործու-
թիւնները, ևւ մանաւանդ իրենց արգար գառը
պաշտպանող մարդասէր եւրոպացոց նկատմամբ
միշտ յարգանք տածած ևւ երախտապարտ մնա-
ցած են, ո՛չ ապաքէն 50-60 հազար որը ևւ որ-
քեւայրիները հանապազ կ'օրհնեն զիրենք, ևւ
այն սովէ փրկուողները կարծես նոր յարութիւն
տած իրենց օգնութեան ձեռք կարկառողներուն
փրկիչ անունեցին : Ո՛չ հայոց սզդը չի մոռնար
ապագային իւր արիւն արցունքով գրած այս
սու օրերու հայոց պատմութիւնը պրած առեւն,
սակի տառերով պիտի պրածանագրէ ի չարս ուղ-
ղին այն բարեբարոց, նոյնպէս ևւ եւրոպացի
զիտաթրա ևւ մեծամոզի աղնիւ, անձանց անուն-
ները, որ աշխատած են անգուլ անգաղար լու-
ծել տալու համար հայկական արգար ինդիլը, ևւ
պաշտպան կանգնած նորա ազատմանը ևւ
բարեբաւութեանը որ զեռ մեծ յոյսեր ու-
նի սպասելով այդ արջարտոյ ծաղման ժամունչը :

Տիրա Սմարտիկ պիցէ՛ք « Երօ Արմենիա » ի
մէջ, այ՛ո, գուք արգարութեան յողմոնակը կը
պահանջէք, Ձեր նպատակն է մեր սուրբ գառը
պաշտպանել, վտան եղէ՛ք Ձեր ձայնը Յիւրոպի-
ոյ ամեն կողմը արձագանք պիտի գտնայ : Ու-
րեմն ձեր այդ ձայնը աշխատութեան համար իմ
համակրտնքս կը յայտնեմ Ձեզ, ևւ կը մագիթեմ
որ երկիրը ըլլայ Ձեզ օգնական :

Ողջ լերուք :

Մտով իորին
յարգ սնօք
ԵՐՈՒՍԵՆԻ Մ. ՊՅԱՆՆԵՆ

կառավարութիւնը ինչոս կապահատ է, ևւ ան-
համար յրատներ ունի :

Եւ պահ մը լուս կենալէն յետոյ շարայա-
րեց :

— Կարծեմ մեր բարձրօրայտուոյն զգացումը ար-
տայայտած կ'ըլլամ եթէ բաեմ որ քաղաքական
իշխանութեան հաստատուելէն ետքը եկեղեցա-
կան իշխանութիւնն ալ անչուշա պիտի բարե-
կարգուի, ևւ այն առեւն, տէր Հայր, կրնանք ա-
պահով ըլլալ թէ արժանաւորողոյնը — ինչպէս
ընիք — պիտի բարձրանայ Պատրիարքական ա-
թոնին վրայ, ևւ վտան էմ որ նորին Բարձրու-
թիւն Մեծ իշխանը շաա հետուները չ'պիտի եր-
թայ գտնելու համար այն մեծ անձնաւորու-
թիւնը :

— Օրհնա՛լ եղիցին կամք Տեառն, բաւ քո-
հանայն շողմայի ձայնով մը : Չմոռնանք նաեւ
որ կառավարական մարմին մը կազմելու անհր-
բաժեշտ ստորեր, ինչպէս են՝ արտաքին գոր-
ծոց ևւ ելմական նախարարութիւնը ժողովիս
մէջ կը փայլին յանձին Ղուկաս ևւ Մարկոս է-
ֆէնտիններու :

Անզգամութեան տեւիլ միամիտ կատակեր-
գութիւնն արտաբուրող այսպիսի տեսարաններ
իրապէս մէկէ տեւիլ քաղաքներու մէջ պարզու-
ուեցան ուշադիր գննողներու առջև, ևւ երա քա-
ղաք, որուն իւրաքանչիւր թաղը կը թեկնա-
ծուներն ունեցաւ բարձրագոյն պաշտօններու :

Այն պահուն, ուր սզդը իր ճգնաժամին
հասած կ'երեւէր, իր անպատկէն ո՛չ ամենէն
անզգայնները իրենց ստիւծի մաս հանելու մի-
ջոցներուն վրայ կը խորհէին . . .

Հ Ե Ռ Ա Վ Ի Ր Ն Ե Ր

Վաչինկթօն 12 Յունիս . — Կրտսի թէ պետութիւնները դեռ համաձայնած չեն Ձի- նական փրկանքի գումարին վրայ, մինչդեռ Ձինաստան 460 միլիօն թանկար Գումար մը վճարելու տրամադիր է :

Փարիզ 12 Յունիս . — Փէրլաչէզի գե- րեզմանատան մէջ . այսօր անհամար ամիս- խի մը առջև կամպէթիթայի բարեկամ էօ- ժէն Սփիւլլըրի արձանին բացումը տեղի ունեցաւ :

Ճառեր տրտատանուեցան Ֆրանսական խորհրդարանի նախագահ Վալտէր Ռուսօի, ձերականոյտի նախագահ Ֆալլիէրի, և գա- տատանական խորհրդի նախագահ Տէչա- նէլի կողմէն :

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Երէկ սկսեց Գահիրէի մէջ Մուլիա- ել-Նէպիի (մարտի 25-ին) մեծ տօնը . տօնավաճառի բացումը տեղի ունեցաւ մայ- րաքաղաքի կառավարչին նախագահութեամբ :

— Գէպի Ձինաստան մեկնող Օսմանեան պատուիրակութիւնը, որ Փօս-Մարտէն ան- ցած էր, արդէն ամսոյս 4 ին հասած է Եանկ-Հայ :

— Հինգշաբթի օր քաղաքին մէջ Պա- ւար Մուրուի կից գտնուող Հայ ազգի Լու- սանկարիչ Պր . Ա . Սէտէֆճեանի տունը հրդեհ ծագելով բաւական վնաս հասցուց :

— Թուրքի բանակը անգամ վերա- ւորուած է հրացանի հարուստով որ բառա- ցած է զիշերային քնոյ պահուի : Չարագոր- ծը պէտէսի մ' է, որ ձերբակալուած է :

— Չակապիի մէջ ժամասխաէ գար- ձեալ երկու մարդ մեռած է : Մինեյի մէջ պատահած երկու հին դէպքերը նոյն վի- ճակի մէջ կը մնան :

— Ալեքսանդրիոյ մէջ Եէյի Իպրահիմ

— Սիրիի բարեկամներս, ըստ Արզար ա- զան իր գրած յօդուածներն վերջապէս յաղթե- լով, չ'իմ կարծիք որ հոս եղած կարգադրու- թիւններն իրենց սկար կողմերն ունենան . այ- տու հանգրձ խոհմութիւն կը համարիմ առ այ- ժմ գաղտնի պահել զանոնք : Ապագայն տակա- ւին այնքան որոշ չ'է : Հետեւաբար մեր պար- տակաճութիւնը պէտք է ըլլայ շարունակել մեր ընթացքը այնպէս, ինչպէս այսօր, այսինքն՝ կառավարութեան հետ միշտ լուր յարաբերու- թեան մէջ մնալ, և յեղափոխականներէ ըստ կարելոյն հեռու կենալ : Չգիտեմ որ անոնք գոր- ձեն, ետքը երբ ժամանակը գայ, երբ խորհու- թիւնը վերահաստատուի, անշուշտ պիտի կըր- նանք մեր անվիճելի իրաւունքները պաշտպանել :

Գործնական մարդ մ'էր Արզար ազան, բացարձակապէս գործնական . . .

Տէր Յովհաննէս կը պատրաստուէր « պահ- պանի » ով մը թերուս նուիրագործել իշխան- ցութիւն այս խնամատար խօսքերը, երբ փողոցին գուռը ուժգնակի զարնուեցաւ, և անմիջապէս յետոյ տարօրինակ մշտել մը լսելի եղաւ :

— Ոստիկաններ, գոչեց Արզար ազան և րեքարակաճութենէ ցնցուած իման տեղէն վեր ցատկելով, և՛ ապակին իր հրաւիրեալները չ'ուշարած՝ սենեկէն դուրս ելաւ և անյայտա- ցաւ :

— Բայց ինչպէս դիտցաւ որ կողմերը ու- տիկաններն են, հարցուց փաստաբան Ղուկաս է- ֆէնտին Արզար ազանին կնոջ :

— Սպասուորին պատուիրած էր տեսակ մը մլաւել երբ ոտիկան գայ, պատասխանեց տի- կինը :

փաշան Մուհամմէտ Ալիի հրապարակէն կառ- քով անցնելու տանն փութի կղզայրներու վաճառատան անկիւնը թաւամիտին հետ զուգորդիպալ թիւն ունեցած է : Եէյի փա- շան իր կառավարին հրամայած է կեցնել կառքը . բայց արդէն թաւամիտի կանգ առնելը չ'ընտելելով և կառավարին ալ այդ պատճառով յառաջխաղացումը վտանգի նը- շան համարելով ինքզինքը վար նետած է կառքէն և զեռնին տապալուած : Ժողովը- դեան ստուար բազմութիւն մը զինքը շը- ջապատելով մօտակայ Պօրսան տարած են ուր առաջին խնամքները տարուած են իր վրայ : Սրունքներու ջախջախումը ծանր եղած չ'է բարեբաղդաբար :

Խ Ա Ռ Ն Լ ՈՒՐ ԵՐ

Փոքիսիւնէ ընկերութիւնը և Ֆրանսա- կան ուրիշ նաւային ընկերութիւններ Մի- ջերկրականի մէջ կը փորձեն գործածել այս պահուս նամակատար ապահովներ : Այդ փորձերը կատարելապէս կը յաջողին և ու- ղեւորները տարածու են ֆրանսայի և Ալճե- ռիոյ մէջ իրենց թղթակցութեանց առանց միջադէպի երթեկեկելուն համար :

Երանի այդ երջանիկ երկիրներուն, ուր աղանիներն անգամ քաղաքակրթուած են թղթատարական գործին մէջ, մինչդեռ թուրքիոյ մէջ փոստերու յաճախակի վը- տանդաւոր երթեկեկը և նամակներու առանց բացուելու համար ճիւղ հրաշքներու կարգն է անցեր :

— Աւար ՕՔՔիւը հրատարակած է մին- չև Մայիսի վերջը տեղի ունեցած կորուստ- ներու յուցակը : Այս-ցուցակի համաձայն 359 սպաներ և 3819 մարդ սպանուած են պատերազմական դաշտին վրայ . 116 սպայ և 1288 մարդ մեռած են իրենց ստացած վէրքերէն, 241 սպայ և 9426 մարդ հիւան- դութենէ, 9 սպայ և 348 մարդ՝ զանա-

— Անպիտանը, մեղ ձգել և փակել . . . իրաւ իշխան կարծած ըլլալու է ինքզինքը :

Խիստ խուզարկութեան ենթարկուած էր տան ամեն կողմը : Պահարան, սնտուկ կը պար- պուէին . վերմակներ կը կտրատուէին, կը յօ- շտատուէին՝ վաճառու թուղթեր, Հնչակներ, Իրօշակներ գտնուու համար : Մեծէն մինչև փոք- րը, ամեն ոք կը հարցաքննուէր . բայց իզուր . ո'չ թուղթ կար, և ո'չ Արզար ազան : Ոստիկան- ները թէեւ իրենց գրգռանքը լեցուցած էին զանազան իրերով, բայց և այնպէս — նման Կալիփէի, որ միշտ Ռիսեւի համար կը հա- ուաչէր — չ'էին կրնար միտքաբերել ամա ար- ընջ կորուսելուն վրայ : Ինչ, այնքան պարարա պատառ մը փախցնել . պիտի կատարէր Գայմա- գամը, որ կը յուսար լուր մը կ'իջել զայն, անոր կողովուստով յազգեցնելու համար Վալին, որ կա- շտուելու նախարարներ ունէր Մայրաքաղաքին մէջ :

Սակայն ամեն ճիգ ընդունայն եղաւ : Ոս- տիկանները, ուտելէ և խմելէ, կողովակելէ և կտրելէ ետքը ելան գացին առաւօտեան մօտ, իրենց հետ տանելով փախտականին երկօտա- սանամեայ աղան, փաստաբանը և ուրիշ մի քանի հրաւիրեալներ, որոնց ամենն ալ ազատ արձակուեցան երեք օր ետքը :

Գ .

Կէս դիշերն անցած է . անձրեւը կը շարու- նակէ տեղալ միօրինակ :

Աղօտ լոյս մը անբաւական է կատարելա- պէս լուսաւորելու այն ընդարձակ և աղքատիկ

զան դէպքերէ, 4 սպայ և 83 մարդ՝ գե- րութենէ . մեռնողներու գումարն է 15713 :

— Տէյի-Մէյի լուսակար ի թիւի այ- լոց կը հրատարակէ Աւար ՕՔՔիւի պաշ- տօնական մէկ տեղեկագիրը Մայիսի կա- րուտներուն վրայ, որ կը յուսնէ 25 սպա- ներու և 700 մարդոց սպանութիւնը՝ պա- տերազմի դաշտին վրայ :

Պատերազմական վարչութեան քար- տուղարը Լօրա Բիշնէրի հեռագրոյն հաճա- ձայն կրկնեց թէ հարաւ Ափրիկէի Իօմբերի հին զօրագնդէն միայն 500 մնացած են . ա- տնք ալ չուսով Անգլիա պիտի վերա- դառնան :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅՈՒՄ

Տեսնել չարորդ երեսը ԺԻՐՈՅԷԷ ԺԻ- ԼՈՅԻՍՅԻ ազգաբարձութիւնը, և Տէտէ Պէն- լեանի դերը անոր մէջ :

ՀԱՅՎԱԿԱՆ ՍՐՃԱՐԱՆ

« Կ Ռ Ա Ն Ք Ա Յ Է Ե Ի Ե Ա »

Եզպէթիէ, Սրբնախ պատի գէմ, Տիար Գառնիկ Սիրունեանի սեփականութիւնը կող- սոյն հաստատութիւն՝ որ Գահիրէի ամենէն գե- ղատեսիլ և ամենէն օգտուուն գիրքը կը գրուէ, ոչ միայն միջազգային այլ նոյն իսկ հայկական ժամագրովայր մը հանդիսացած է :

Ապաստակութեան մասին ցոյց տրուած փոյ- թըն, ըմպելեաց մաքրութեան համար տարուած խնամքն ու զիններու չափաւորութիւնը ուրիշ ո'չ մէկ տեղ կարելի է տեսնել : Հոն՝ ճաշակը իր գոհացումը կրնայ գտնել :

Օտար լեզուաւ լրագրաց հետ կը գտնուին հայերէն ամեն թերթեր :

ԿՌԱՆ ՔԱՅԷ ԵԻԵԱ հասցեով եկած նամակ- ներն և աւանդներն անմիջապէս կը յանձնուին իրենց տէրերուն :

Վերջապէս միայն մէկ անգամ այցելուը կ'ընտրէ սոյն Սրճարանը ընել իր ամենօրեայ յաճախովայրը :

ԿՌԱՆ ՔԱՅԷ ԵԻԵԱ

Եզպէթիէ, Սրբնախ պատի գէմ

արանը, ուր անկիւն մը կ'իջուած կը տեսնուի մարդ մը՝ գլուխը ձեռքերուն մէջ առած : Գովը՝ աթոռի մը վրայ՝ ձեռքնի մը կը մրտիկ, գլու- խը զրած սեղանի մը վրայ : Երէքը — զինի շի- շեր — որոնք կը զարգարեն այդ սեղանը, բաւա- կան են մեզի հասկցնելու որ այն մրտիկը և թերեւս այն կ'իջուած նստողը նոյն իսկ այդ շի- շերն պարպողներն են :

Քիչ մը հետուն, ուր լոյսը հազիւ կը հաս- նի, կ'իջ մ'է որ ծնկապահ կ'որտատուէ պարտա- օրանի մ'առջիւ . . .

Ո՛հ, երբ օրբանը պարտա- ցէ, կ'որիկի՛ է որ տունն ամայի չ'ըլլայ : Ո՛հ, ինչ կ'որտուն երթ- տասարդին գեղը, ձերունիին ձերմակ մազերը . միտն կրգն ու միւսին աղօթքի մրմունջը . կըր անոնց մէջ կան այն գեղգեղ միջոց այն ճլլաւու- տուքը, այն մտաքտեայ խաշառայ մազերը, այն անկեղծ զուարթութիւնն և միտմիտ լացն ու կոծը, պաշտելի քրքիջ որոնք անբաժան բն- կերներն են մանկութեան : Մանկութիւն, մար- դուս հրեշտակային վիճակը . . .

Լացէ՛ք, մայրեր . լացէ՛ք, հայեր . կըր ձեր ձեռքէն կը փախցնէք միւս այն հրեշտակներէն, այն վսեմ փոքրիկներէն, որոնց իւրաքանչիւրը Աստուծոյ սիրած նկարագրին մարմնացումն է :

Լացէ՛ք, բայց ո՛չ անմիտմիտ . վաճաղ ընդհուպ նորէն պիտի տրուի ձեզի զայն գրկել, եթէ արժանի էք այն հրեշտակին, որուն այլ- եւս բնակարանն է Երկինք :

Ա . ՊԱՆԱՆ

(Շարունակելի)

ԳՐԱԾԱՐԻ ՊԵՏԲԵՐ ԿԱՅ

Ան՝ը են մեր գործ փնտռոց և չ'կայ
բազմերը :

Երկու վարձ գրաչարի պէտքը կայ .
մէկը « Արշալոյս » ի , և միւսը Հրատարակչա-
կան Բնկերութեան » համար . ամսական 80-
120 Ֆր . գիմեւ « Արշալոյս » ի Խմբագրա-
տունը :

Առանող գրաչարներ ալ կ'ընդունուին :

ԱԶԴ

ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ Տարածնէն լոյս տեսած է
ԱԶԴԱՅԻՆ ԱՍՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՅ

գիրքը որը տարիներէ ի վեր սպասած էր :
Այս ութ ու կէս երկսունակ մեծագիր
Ֆորմատի գիրքը Գահիրէի Հայոց Հրատա-
րակչական Բնկերութեան երախտըրքն է :
Գինն է ԵՐԵՐ ՖՐԱՆԲ

ԳՈՒԻՏՈՆ ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ

ՆՈՐ ԲՈՒԱԳԻՐՔ

ՊԱՏԿԵՐԱԶՄԻՐ

ՖՐԱՆՍԱԶԱՅ

ՓԱՐԻՉ 1901

Առն ընդարձակ Բազմաբար, սրան Ա.
Բաշին Հասարը 1061 մեծագիր երեւոնրէ
բազկացած և բազմաթիւ պատկերներով
զարգարուած հրատարակելու է և կը պա-
րունակէ A-H գիրքը , կը վաճառուի ի
Գահիրէ . գիմեւ ի Պէյն-էլ-Սուրէն Հայոց
Եկեղեցին ,

ՕՐ . ԳՐՈՍԵՆԻ ԳՈՂԱԶՄԱՆԻ

ՍԱՍՈՒՆ ԵՒ ԶԷՅԹՈՒՆ

Հեղինակութիւն — ՍՈՒՐՆ ՖԵԼԷԿՍԱՆԻ
ԵՒ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ

Գին 10 Գահիրէի ուղ :

ՍՐԱՒ ԼԱՅՓ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԱՊՈՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԲՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հիմնեալ 1843

Բացարձակ ապահովութիւն . — Զափա-
ւոր ապահովագրի . — Ապահովագրի հնու-
թեան համաձայն շահու առաւելութիւն . —
Իրաւանց պահպանութիւն՝ ապահովագրի վը-
ճարմանց յապաղումի պահուն . — Զախող
պարագաներու մէջ անմիջական հաշուեյար-
գարութիւն . — Շահու բաժանում ամեն Հինի
ՏԱՐԻՆ մէկ անգամ :

Ս . ԼԵՕՆԱՐ

Է Բնդհանուր ներկայացուցիչ եզրկատար

ՀՅԼՎԱՆԻ ՎԻՃԱԿԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՐԱՅԻ 14 ՅՈՒՆԻՍ 1901

8716	1819	1534	7066	7163	9157
6017	1655	3850	7341	8358	573
4560	2245	8107	7841	540	5695
4450	4134	1244	8150	2238	4041
	5690	6441	5877		

Տպագրութիւն ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆԻ

ԹԱՏՐՈՆ ԷԶՊԵՔԻՅԷ

ՅԻՐԱՆՈՒԿԱՆ ՕՐԵՐԵԹԻ ԹԱՏԻՐՎԻՈՒՄԻ

ԸՆԴ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԵԱՄԻ

ՏԻԿԻՆ ԱՏԱ ՆԵԼՍՈՆԻ

Կիրակի Գիշեր 3 / 16 Յունիս 1901 ժամը 9 1)2 (Յեռ միջօրեի)

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԻ ԴԵՐԱՍՆԱՊԵՏ

Տ Է Տ Է Պ Է Ն Լ Ե Ա Ն Ի

ԺԻՐՈՅԼԷ - ԺԻՐՈՅԼԱ

Օրերս սրբ երեք աւարուածով . Գործ Ա . Վանդա և Է . Լքրեիի

Երաւշտութիւն Ե . Լքրօֆ

Տ Ի Կ Ի Ն Ա Տ Ա Ն Ե Լ Ս Ո Ն

պիտի կատարէ ժԻՐՈՅԼԷ - ԺԻՐՈՅԼԱԻ , ինչպէս ՄՈՒՐՉՈՒՔԻ գերը տաճկաբարտա

Տ Է Տ Է Պ Է Ն Լ Ե Ա Ն

Ա Ն Չ Ի Ն Ք

Տօն Պօլիո Պ . Պ . ՎԷՍՐԱԼ

Մարտի ԿԱՐՏՈՆ

ՄՈՒՐՉՈՒՔ ՍՆ ՊԷՆԼԱՆ

Մովսէսէնէնու պէք ՏԱՐԱՄՈՆ

Ա . Զարեի ՕՐ . ՍԷՆ ՄԱՐԹԷՆ

Բ ԼԵՔՐ

Գ ՆԻՉԷ

ԺԻՐՈՅԼԷ - ԺԻՐՈՅԼԱ ՏԻԿ . ՆԵԼՍՈՆ

Օր ՍԷՆԹԱԺ

Բեքո ՄԷՕՐԻՍ

Բախրա ԺԻՐՈ

Կիլան ՎԱԼՎԷՍ

Ֆերան ՇԱՐԷԼ

Արևանգոր ՆԷՐՈ

ԱԶԴ . — Հայ գերատնայեա Տիար Ս . Պէյնեանի՝ ֆրանսական օրէքէթի
խումբին այս երկայեան ներկայացման մասնակցութիւնը , ինքնին նորութիւն
մըն է , որ բնականաբար անանրբեր չի կրնար թողուլ Գահիրէի հայ հասարա-
կութիւնը : Տէտէ Պէյնեան , առկաւին երեստարտական աւելնը վառ պահած է
իւր սրտին մէջ և մասնաւորապէս ՄՈՒՐՉՈՒՔԻ գեղարքին գերին մէջ ի յայտ
կը բերէ իւր բնական յաջողութիւնը որուն վրայ այնքան հրացողներ զանուած
են երբեմն թէ՛ հոս և թէ՛ այլուր : Պէյնեան կրնայ ձեռացած ըլլալ , բայց Մուր-
չուքի գերին մէջ նոյն երեստարտին է ան՝ փայլուն , յաղթանակով և սիրտառիչ :

Սիրելի է յուսալ թէ մեր Պատ . ազգայինը պիտի փութան ներկայ գրու-
նուիլ նոյն գիշերուան երկայեանի ո՛չ միայն խախուսելու համար բազմաթիւ
տակ հայ գերատնայեալը այլ տեսնելու ներկայ սեզօնին ամենէն փայլուն մէկ
բիւնը որ այնքան կատարելագործեալ վիճակի մէջ պիտի ներկայ սցնէ Տիկին
Ատա Նէյրօնի խումբը :

ԳԻՆՆԵՐ

Առաջին օրեսկներ Ե . Դ . 125	Հարեմի օրեսկներ Ե . Դ . 125
Երկրորդ » » » 80	Քիլեարոն » » 16
Սրայ » » » 12	Վերնասուն » » 5

Տոմարները կը ծախուին թատրոնին կիշեն առաւօտեան ժամը 10
էն 12 և կէս օրէն յետոյ ժամը 4 էն սկսեալ :

ԿՕՇԿԱԿԱՐ

Գ . ԵՒ Ց . ՊԵՏԻՐԵԱՆ ԵՂԱՐԻՔ
Պագար-Մուրուր թիւ 39

Կ'ուզէ՛ք ունենալ հմուտ վարպետի
ձեռքէ ելած , ֆրանսական նորաձեւութեանց
համապատասխանող , ոտքերը կոշտերու ցա-
ւերէն ալատ պահող և գիմացկուն կոշիկ-
ներ :

Դիմեցէ՛ք ի Պաղար-Մուրուր թիւ 39
խանութիւն մէջ հաստատուած Պէշիբեան եղ-
բարց , որոնց գործածած ապրանքներու տա-
կունութիւնն և ձեւերու մասին սենեցած հո-
գածութիւնը ամեն տարակոյտէ վեր է :

ԳԱՐՈՒՏԻ ԸՆՏԻՐ ԱՃՈՒԻ

Անէին՝ք մինչև ցարդ հայ մը որ գիպար
մտածել թէ՛ պճուխն ալ մեծաբանակ սպանում
կ'ունենայ և կրնայ կարեւոր չ'ա՛ արագրել :

Առեւտուրի այդ ասպարէզիւնը օտարներուն
թողուած էր :

Տիար Յակոբ Վարդանեան (Սանտանի
քեարդի) այժմ ամենաբնաւոր անուի վաճա-
րահանութեամբ կ'ըբողի և մրցում բացած է
օտարներուն դէմ :

Դիմեցէ՛ք իր միջանոցը Սուղ-Աուտար
թիւ 17 և 18 :
Անխարդախ կշիւ և չափաւոր գին :